

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie

Behandeld door

T 06 [redacted]
[redacted]@rvo.nl

Datum
5 juli 2022

Kenmerk
DGKE

Kopie aan

Bijlage(n)

verslag

Omschrijving	Ambtelijk Overleg: Schoonebeek Olieproductiewater verwerking
Voorzitter	[redacted] (EZK)
Vergaderdatum en -tijd	5 juli 2022, 14.00 uur - 15.00 uur
Locatie	Teams
Aanwezig	[redacted] (gemeente Coevorden), [redacted] (gemeente Emmen), [redacted] (Provincie Drenthe), [redacted] (Waterschap Vechtstromen), [redacted] (Royal Haskoning DHV), [redacted] [redacted] (NAM), [redacted], [redacted] (TNO), [redacted] (CE Delft), [redacted] (EZK)

1. Welkom en opening

[redacted] stelt voor om het onderwerp timing aan de bestuurders over te laten, omdat zij uiteindelijk daarover kunnen beslissen.

2. Update MKBA aanpak (TNO en CE Delft)

- [redacted] geeft update. Presentatie en het concept met uitgewerkte alternatieven zal na afloop gedeeld worden.
- De opmerkingen op de vorige versie en die van 14 mei hebben tot wijzigingen geleid. Tijdens de vorige sessie is het plan van aanpak toegelicht en is commentaar van de gemeenten Coevorden, Emmen en van de provincie Drenthe ontvangen. Deze opmerkingen hebben betrekking op het proces, aanpak/methode, inhoud en de alternatieven. In deze sessie kunnen uitsluitend de hoofdpunten besproken worden.
- Belangrijkste punt: naast nationale MKBA ook regionale effecten in beeld brengen. De regionale tabel zal opgenomen worden (verdeling van kosten etc.).

- Gekeken naar positieve economische effecten voor de regio. Zullen in volgende versie meegenomen worden.
- Er is gevraagd om de CO2 prijzen mee te nemen. Daarnaast zullen de internationale inzichten op het zuiveren van het water, de kosten en milieu rendement meegenomen worden in de MKBA. Qua CO2-prijzen wordt o.a. gerekend met de prijzen die "horen bij de 2 graden variant".
- Alternatieve aanwending lege velden. Er is nagedacht over alternatieven zoals bijvoorbeeld geothermie. Er kan aangegeven worden wat haalbaar is, maar er zijn investeringen nodig. Kan alleen kwalitatief geduid worden en niet gekwantificeerd worden.
- Er zullen risicoanalyses meegenomen worden in volgende versie.

Alternatieven

Er is goed nagedacht over de basis voor waardering van de effecten in MKBA. Doel is om zoveel mogelijk bij dezelfde alternatieven aan te sluiten.

Kanttekening: tenzij de alternatieven onomstreden zijn of juridisch niet haalbaar. Als er door draagvlak of politieke redenen bepaalde alternatieven niet gewenst zijn, zoals bijvoorbeeld het transporteren van afvalwater over de grens.

Procesgang

5 juli is de definitieve werkwijze en methode van MKBA vastgesteld. Eind augustus zal een concept van de resultaten, inclusief de eerste conclusie, gedeeld worden. Hierin wordt ook ingegaan op de regionale effecten. Vervolgens is er 3 weken voor commentaar. Eind september zou de MKBA definitief kunnen zijn.

Systeemgrenzen

Er is een aantal vragen gesteld m.b.t. de systeemgrenzen. In een vorige presentatie is aangegeven dat we het MKBA saldo bepalen voor Nederland. Vervolgens is gekeken op welke relevante markten de productie in Schoonebeek impact kan hebben. Zo zijn er directe effecten op de ruwe oliemarkt en afvalwaterverwerking. Tevens ook indirecte effecten, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt. Ook belangrijk om de energiebalans te

bekijken; energieverbruik vs opbrengst die bij het productieproces komt kijken.

Vraag: wat gebeurt er als we morgen de kraan van het olieveld definitief dichtdraaien? Vraag naar Nederlandse olie neemt af. Die vraag is afhankelijk van klimaatbeleid, dat verschillende tempo's en scenario's kent. Minder oliewinning in NL kan leiden tot meer winning in het buitenland. Heeft consequenties voor de leveringszekerheid en die effecten komen terug in MKBA. In eindtabel worden regionale en nationale effecten onderscheiden. Evenals financiële, klimaat- en leefomgeving en economische effecten. Effecten over de grens worden ook meegenomen maar kwalitatief.

-Opmerking **██████████** ~~over~~ dat het opmerkelijk is dat twee routes niet bekeken worden omdat dit politiek niet haalbaar zou zijn. Dat zou volgens **██████████** mogelijk moeten zijn. Export van afval kan bijvoorbeeld wel degelijk, daar geldt een ontheffingsprocedure via het IMA (internationaal meldpunt afvalstoffen). NB toelichting achteraf, dit betreft ook berging in de diepe ondergrond, voor nuttige toepassing.

██████████ vraagt zich af of exporteren realistisch is. Er zitten juridische knelpunten. Dat is niet de reden om het niet mee te nemen, maar het is niet realistisch. De tweede variant kan bestuurlijk impact hebben op het proces, omdat het draagvlak in andere regio's bekeken moet worden. Ook geen redenen om de variant niet mee te nemen, maar er zitten duidelijke kanttekeningen aan.

██████████ geeft aan dat de exportvariant ook door Royal Haskoning niet meegenomen is.

- **██████████** vraagt of het mogelijk is de opties mee te nemen in de toekomst en indien nodig deze wel te bekijken. **██████████** geeft aan dat het wellicht mogelijk is een variant toe te voegen als daarvoor de benodigde gegevens beschikbaar zijn. Kanttekening is de planning. **██████████** geeft aan dat de grenzen nu binnen Nederland gehouden worden, maar dat internationaal ook mogelijk zou moeten zijn. Met de ligging van Schoonebeek bij Duitsland zou het vreemd zijn als NAM dit achterwegen laat. **██████████** geeft aan dat de effecten niet weggepoetst zijn, maar dat ze kwalitatief meegenomen zullen worden.

██████████ geeft aan te begrijpen waarom bepaalde alternatieven als lastig

gezien worden. Maar vanuit perspectief bewoners komt het vreemd over als juist de opties export en water naar de zee niet verder verkend~~d~~ worden, terwijl het gebiedsproces juist opgestart wordt om bewoners mee te nemen in het proces. ████████ voegt nog toe dat zes jaar geleden al bekeken is naar de optie water naar de Waddenzee afvoeren. Bestuurlijke afwegingen zijn destijds al gemaakt en men was er tegen. Nu ligt dit nog gevoeliger.

- ████████ geeft aan dat in elk geval de exportroutes/hergebruiksroutes naar Duitsland wat hem betreft een plek verdienen

- ████████ vraagt naar de energiebalans. Gaan we er vanuit dat de warmte nuttig toegepast wordt? ████████ geeft aan dat dit de bedoeling is. Bv. een zwembad verwarmen. Voor actuele gebruik moet naar NAM gekeken worden, maar potentiële scenario's worden bekeken.

- Afspraak: over de regionale verwerking van afvalwater in Duitsland zal CE een eigen afweging maken.

3. Her-evaluatie Twente, belangrijkste conclusies en discussie (NAM en RHDHV)

- ████████ presenteert onderzoek herafweging 2022. Gebaseerd op versie 2016.

- Externe toetsing ingediend bij EZK en rapportage ingediend. Na onderzoek gaat het naar de verschillende adviseurs.

- We vergelijken de opties met de huidige situatie. Situatie is veranderd, want er is minder olieproductie. Kan minder water getransporteerd worden en aantal beschikbare putten is gereduceerd.

- Alternatieven zuiveringstechnieken en long list bekeken. Geïnteresseerden gevraagd naar nieuwe ideeën. Long list zelfde gebleven, short list veranderd.

- Zuiveringsstap mogelijk uitvoeren met membraam technologieën. We hebben een betere techniek voor indikken van water, met gevolg dat driekwart water schoon is. Dit kun je hergebruiken of lozen. Er zijn injectie opties bekeken.

- Tweede rapport is in juni opgeleverd.

- Schoonebeek gasveld is bekeken. Evident dat deze het meest geschikt is. Referentie situatie in Twente is aangepast aan huidige inzichten. Dit heeft geleid tot eindrapportage die vorige week ingediend is.

- Riskant aan samenvattende tabel is dat de plussen en minnen willekeurig zijn, hebben verschillende waardes. Alternatief 1; hierbij ontstaat veel zout

wat veel energie en chemicaliën kost en veel reststoffen. Ook zullen lange termijnrisico's van hoge zoutbergen problemen geven. Korte termijnrisico had vorige keer 2 minnen, door commentaar aangepast naar 1 min. Voor zicht gunstiger maar blijft gedoe.

Zout water naar zee; los van de politieke gevoeligheden kan er tijdens transport iets misgaan (in kwetsbaar milieu, onherstelbaar).

Dubbele minnen bij reguliere waterinjectie; door mijnbouwhulpstoffen, met name H₂S binder. ██████████ geeft aan dat ook veel biocide nodig is hierbij.

- De vraag is of waterinjectie in Twente nog steeds meest geschikt is staat centraal. Eigenlijk wel. Alternatieven scoren wellicht beter op milieu en risico, maar zijn veel duurder. Echter zijn in Twente twee putten over en is er dus onvoldoende reserve capaciteit. Daarom Drenthe beter.

Alternatief 3 scoort op milieu en risico ongeveer hetzelfde, dus die zal opnieuw bekeken worden. Het ingedikte afvalwater zou wellicht ook in het oliereservoir kunnen. ██████████ geeft aan dat het de bedoeling is dat iedereen de tabel bekijkt en interpretatie geeft.

██████████ vraagt of de tabel uitgebreid kan worden, omdat de her-evaluatie straks aangeeft dat Twente nog steeds beste optie is. De tabel lijkt dit te bevestigen. Moeilijk uit te leggen waarom het dan in Drenthe zou moeten gebeuren. Er moet een toelichting/disclaimer bij de tabel komen.

- ██████████ vraagt naar de verschillen tussen Drenthe en Twente m.b.t injectiemogelijkheden. ██████████ licht toe dat de verschillen vooral liggen in de al bestaande infrastructuur in Twente (putten,leidingen en pompen). Deze zijn al aangepast en maken ook al mogelijk dat minder anti-corrosieve stoffen en biocides worden gebruikt. Voor installaties in Drenthe moet ook Biocide gebruikt worden, de wens is dit te minimaliseren. Op milieu score je dan beter, maar kosten worden hoger. Echter geeft staatssecretaris aan dat het overal schoner moet, ook minder Biocide in Twente.

██████████ vraagt of in de tabel dan ook rekening gehouden is met bijkomende investeringen in Twente. ██████████ geeft aan dat alleen rekening gehouden wordt met operationele kosten komende 10 jaar. ██████████ vraagt naar de tijdsperiode van 10 jaar. Waarom wordt niet ook gekeken juist over de periode van oliewinning, tot 2035-2040? Is dat niet de vergelijking die eigenlijk actueel is? Wordt deze periode voorgeschreven door de CE-

methode? [REDACTED] geeft aan dat dit laatste niet het geval is. Tien jaar is een periode die nog redelijk valt te voorzien qua ontwikkelingen, dat wordt daarna lastiger. Verder kan ieder zelf ook extrapoleren. [REDACTED], achteraf toelichting: de vraag is echter ook, of er niet juist na bijvoorbeeld tien jaar ook nog bepaalde verschillen optreden tussen de alternatieven, bijvoorbeeld of dan weer bepaalde investeringen nodig zijn. Misschien kan dat wel toegelicht / beschreven? [REDACTED] vraagt naar de inzet van grote industriële warmtepompen. Water van 25 graden kan met een COP van 3 worden omgewarmd tot circa 95 graden. Zijn deze nieuwe ontwikkelingen -in de afgelopen 6 jaar opgekomen- meegenomen? [REDACTED] geeft aan dat deze niet zijn meegenomen, RHDHV beschouwt deze nog als te nieuw. [REDACTED] geeft aan dat ze elders in Europa succesvol draaien. Aanvulling achteraf: bijvoorbeeld Drammen, Noorwegen, al sinds 2011 districtheating met een 14 MWH pomp geleverd door Star Renewable Energy. Ook Johnson Controls (dochterbedrijf Sabroe) levert 7 MW industriële pompen die dit kunnen. Er zijn er vast meer.

4. Gebiedsproces, tijdlijnen en opzet Ronde Tafel (EZK en NAM)

[REDACTED] geeft aan dat een 1^e rondetafelsessie op 20 juli kan zijn. NAM kan inhoud toelichten. Vanaf dan is het idee om iedere maand een sessie te houden (aug, sep, okt).

- [REDACTED] geeft aan het oneens te zijn met deze volgorde. Moet eerst in bestuurlijke vergadering gesproken worden over de rol van de mensen, hoofdlijnen en deadlines. [REDACTED] stelt dat het juist goed is om dit in eerste sessie te bespreken. Kan dienen als input voor bestuurders.

- [REDACTED] geeft aan dat de focus voor korte termijn het ontzorgingstraject is. Begin je mee voor je aan bijdragen lijn kunt werken. Focus ontzorgen = als iets doorgaat, wat hebben we dan met elkaar afgesproken? Vroeg mee beginnen. In juli verkennen wie de deelnemers zijn, gespreksonderwerpen, scenario's, MKBA en MER beoordeling, vergunningstraject etc. Zorgen en vragen bewoners behandelen. Eerste sessie is dus puur verkenning waarna we werken naar afspraakkader.

- Naast de 6 aanmeldingen, worden vertegenwoordigers van dorpsbelang Schoonebeek uitgenodigd, natuur en milieuvereniging, voorzitter Ja knikker

magazine, ██████████, Domesta, ~~bewoners Coevorden en provincie en waterschap~~. Schatting is dat het om 24 man gaat.

4.5.- ██████████ geeft aan dat hij in de opsomming de bewonersorganisaties mist uit Coevorden, dus Vlieghuis, Padhuis en Weijerswold.

- ██████████ vraagt zich af hoe ver de zeggenschap van deze groep gaat. Mogen ze ook iets vinden van de alternatievenkeuze, van de locatiekeuze? Of gaat het uitsluitend over het afsprakenkader? ██████████ licht toe dat de permanente klankbordgroep gedurende de operatie een belangrijke stem heeft. Kunnen aan bel trekken als iets niet conform de afspraak is en wanneer ingegrepen moet worden. Contract in de vorm van een afsprakenkader.

- ██████████: wie neemt uiteindelijke beslissing? ██████████ geeft aan dat er adviesverzoeken aan DO's uitgaan, SodM en Deltares. Op basis van deze informatie neemt de staatssecretaris besluit. NAM beslist waarover vergunning aanvraag gaat. Voordat de vergunningaanvraag wordt gedaan wordt eerst het bewonersproces doorlopen? (is gezegd maar ik weet niet door wie).

██████████ stelt voor het volgende Ambtelijk overleg plaats te laten vinden op 19 juli en daarna pauze in te lassen i.v.m. vakantie. Tweede helft augustus hervatten. Tweede week van juli komt het concept MER en scenario document van NAM. ██████████ voegt toe dat adviezen SodM en Deltares half september pas verwacht worden.